

**ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ
ในภาวะวิกฤติ และการสร้างความร่วมมือของชุมชนในการ
แก้ไขอุทกภัยอย่างยั่งยืน : ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่น้ำท่วม
ในเขตจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดลพบุรี
ของประเทศไทย**

**The Strategic Leadership In Crisis Management
And The Community Sustainable Flood
Mitigation Cooperations : A Case Study of
The Flooded Areas In The Provinces of
SingBuri, Angthong And Lopburi, 2003 AD.**

สุจินต์ ไชยชุมศักดิ์, รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญยวรรณกมล สุขพานิช-ชินกปราม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกนี้มีชื่อว่า “ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาวะวิกฤติและการสร้างความร่วมมือของชุมชนในการแก้ไขอุทกภัยอย่างยั่งยืน : ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่น้ำท่วมในเขตจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดลพบุรี ของประเทศไทย” เพื่อศึกษาถึงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการวิกฤติของผู้นำ ในการแก้ไขปัญหาพื้นที่น้ำท่วมในเขตจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดลพบุรี ในการปฏิบัติภารกิจบรรเทาอุทกภัยร่วมกับผู้นำท้องถิ่น โดยใช้ประชาชนเป็นศูนย์กลางในการบริหาร โดยรูปแบบที่มีความแน่นอน โดยมุ่งเน้นไปที่ความร่วมมือ ลงมือทำด้วยกัน และมุ่งเน้นการสื่อสารแบบสองทาง (การมีส่วนร่วม) สำหรับแก้วิกฤติและการป้องกันการเกิดน้ำท่วมอย่างยั่งยืน ในอนาคตสำหรับระเบียบวิธีวิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพซึ่งงานวิจัยทางวิชาการในครั้งนี้ นอกจากจะใช้การวิจัยแบบผสมและการวิจัยเอกสารที่ได้นำมาใช้อย่างมากแล้วยังมีการวิจัยเชิงคุณภาพและการสัมภาษณ์อย่างเข้มข้นในเชิงลึก ถึง 53 บุคคล ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญล้วนแล้วแต่เป็นผู้บริหารที่โดดเด่นและเชี่ยวชาญจากทุกภาคส่วนทั้งภาค การบริหารภาควิชาการ ภาคเศรษฐกิจและภาคสังคมโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในองค์กรรัฐบาล, รัฐสภา และผู้เชี่ยวชาญระดับสูง ระดับกลาง ในการบริหารจัดการน้ำและการบรรเทาอุทกภัยทั้งในระดับชาติ และระดับจังหวัด โดยได้ดำเนินการอย่างพิถีพิถัน นอกจากนี้การวิจัยเชิงปริมาณยังได้ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 500 ตัวอย่างโดยแจกคำถามกับผู้นำ เชีงกลยุทธในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบการบริหาร

จัดการน้ำท่วมและบรรเทาอุทกภัย ในสถานการณ์จัดการวิกฤติอย่างทั่วถึง อย่างระมัดระวังและเน้นการวิเคราะห์เชิงวิชาการ

ผลการศึกษาวิจัย แสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเป็นผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการวิกฤติของบุคลากรระดับจังหวัดและท้องถิ่นเหล่านี้ในพื้นที่ลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของผู้ที่มีภารกิจในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยจะต้องมีภาวะผู้นำที่เปี่ยมความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ในภาวะวิกฤติ ที่เกิดจากภัยพิบัติน้ำท่วมและภัยสาธารณะที่เกี่ยวข้อง เช่น โรคติดต่อ โรคติดต่อเฉียบพลัน ภัยจากการรั่วที่อยู่อาศัยและการอพยพโยกย้าย ทั้งนี้ต้องสามารถให้การดูแลเอาใจใส่ที่ดีและบริหารงานแบบไร้พิกษัย การเสียสละตนเอง การมีส่วนร่วมของพลเมืองอย่างเท่าเทียมและการมีความสามารถในการตัดสินใจที่ดีและแม่นยำ

โดยสรุปหากพิจารณาจากภาวะผู้นำแบบต้นตระหนกในการบริหารงานในภาวะวิกฤติโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตและความตายที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์น้ำท่วมของมวลชน ยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุด สำหรับทั้งหน่วยกู้ภัยและผู้ประสบภัย คือ การแผ้วถางทางสู่ความร่วมมือกันอย่างสมัครใจโดยให้ความเคารพซึ่งกันและกัน การมีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อได้รับผลกระทบทุกๆ คน โดยหวังที่จะช่วยลดทอนความทุกข์ยากของพวกเขา นอกจากนี้ เพื่อให้ผู้นำภาครัฐและผู้นำการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติสามารถดูแลภารกิจบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถประสบความสำเร็จในการจัดการสถานการณ์น้ำท่วมภัยพิบัติ หากจะเกิดขึ้นอีกครั้งในอนาคต พวกเขาจำเป็นต้องอย่างยิ่งยวดที่จะเปิดพื้นที่ (โอกาส) หรือช่องว่างให้มากขึ้น สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากภาคสังคมโดยร่วมมือกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องใส่ใจและให้ความสนใจมากขึ้นในการบ่มเพาะ (ปลูกฝัง) การเตรียมความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ในช่วงเวลาที่เกิดความวุ่นวายเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับชีวิตยามเกิดวิกฤติที่รุนแรง สำหรับประชาชนทุกคนเพื่อให้พวกเขาสามารถอยู่รอดและมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขในช่วงเวลาของวิกฤติการจัดการน้ำในอนาคต

ดังนั้น รูปแบบภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ และการสร้างความร่วมมือของชุมชนในการแก้ไขอุทกภัยอย่างยั่งยืน ของจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดลพบุรี ที่เป็นผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำเสนอได้ดังนี้ คือจาก “ผู้กอบกู้วิกฤติที่หุดหู่เศร้าหมองและต้นตระหนก” สู่ “ผู้ชุบชีวิตใหม่ที่เปี่ยมความเห็นอกเห็นใจและไร้พิกษัย”

Abstract

The main purpose of this doctoral dissertation, entitled "The Strategic Leadership In Crisis Management And The Community Sustainable Flood Mitigation Cooperations : A Case Study of the Flooded Areas In The Provinces of SingBuri, Angthong And Lopburi, Thailand, 2013 A.D.," is to study the crisis management strategy of the flood mitigation government leaders in the provinces of SingBuri, Angthong And Lopburi, in performing the flood mitigation relief missions with the local leaders, by utilizing the people-centered

administrative styles, certainly by focusing on the hand-in-hand cooperations and two-way communications for sustainable crisis reliefs and future flood preventions.

Methodologically speaking, the study employs both the qualitative and quantitative researches in this academic attempt. In addition, mixed methods research and documentary research have also considerably been implemented. Besides, the research of the qualitative and intensive in-depth interviews of 53 cases key informants of outstanding executives from all sectors of administrative, academic, economic and social sectors, specifically from the Government, the Parliament and top-medium echelon experts in water management and flood mitigation, both at the national and provincial levels, have meticulously been conducted. In addition, the quantitative research by questionnaire samplings of 500 cases strategic leading regional and local leaders, who have been assigned to overlook the flood mitigation crisis management, have been carefully distributed and academically analyzed.

The research findings reveal the facts that, with regard to the strategic leadership in crisis management of these talented provincial and local personnels in the watershed areas concerned, especially with regard to the flood mitigation missions, it is imperative to handle the crisis situations, arising from the disastrous floods and related perils, i.e., infected diseases, famines, homeless and sudden evacuations, with great care and also with non-toxic manners, mutual respects, self sacrifices, egalitarian civic participation, as well as highly technical and precise decision making.

In conclusion, with respect to the panicking nature of crisis management leadership, especially when it concerns with 'the life and death' flooded situations of the mass of local villagers, the best strategy for both the rescuers and the sufferers is to voluntarily pave the ways for unified flood mitigation actions, full of mutual respect, empathetic cares for all victims affected, reasonably hoping to lessen their grievances. In addition, in order for the state and community crisis management leaders, in charge of flood mitigation missions in the areas concerned, to be able to successfully manage the disastrous flooded situations, should they happen again in the future, they imperatively have to open up more spaces for public participation from all social sectors. Together, all parties concerned will have to put more attention at cultivating the physical and mental readiness in turbulent moment all along with the intense life guard socialization for all citizens, so that they can survive and live happily in times of future water management crises.

Therefore, the "Research Model" of this doctoral dissertation can be summed up as the following:

From The "Desperate Panicking Crisis Relievers" To "The Empathetic And Non-Toxic Saviours"

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสภาวะแวดล้อมของโลก เป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากปัจจัยธรรมชาติ หรือจากการกระทำของมนุษย์ ได้ส่งผลให้เกิดปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆ ของโลก อาทิ แผ่นดินไหว สึนามิ อุทกภัย ตลอดจนภัยพิบัติอื่น ๆ ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อมวลมนุษย์ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงมีตั้งแต่การเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ ไปจนถึงการเกิดอย่างฉับพลันและรุนแรง ซึ่งเป็นอันตรายต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของสิ่งมีชีวิต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติในโลกต่างๆ เพื่อจะได้ปรับวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาวะในขณะนี้ (ETC GEOGRAPHY ภูมิศาสตร์ ม.4-ม.6) โดยหากได้ศึกษาถึงภัยพิบัติทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ส่วนหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ขาดความระมัดระวัง และขาดความตระหนักในการสร้างเสริมทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ได้สร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในทุกภูมิภาคทั่วโลก และมีแนวโน้มของการเกิดภัยพิบัติที่มีความถี่และความรุนแรงเพิ่มขึ้น เหตุการณ์เหล่านี้ล้วนสร้างความเสียหายทั้งต่อชีวิตทรัพย์สิน ระบบเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมสร้างมหันตภัยและความเดือดร้อนให้แก่ชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรทั่วโลกเป็นจำนวนมาก

และหากพิจารณาจากภัยพิบัติต่าง ๆ แล้ว จะเห็นว่า อุทกภัยเป็นภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นมากกว่าภัยพิบัติอื่น ๆ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความเสียหายเป็นอย่างมากทั้งด้านเศรษฐกิจ และชีวิตของประชาชนในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกมีความเปราะบางต่ออุทกภัยเป็นอย่างมาก ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ภูมิภาคเอเชียได้เกิดอุทกภัยสูงถึงร้อยละ 40 ของอุทกภัยที่เกิดขึ้นในทั่วโลก ทั้งนี้อุทกภัยในเขตเมืองก่อให้เกิดความเสียหายเป็นอย่างมาก และยากต่อการบริหารจัดการ เนื่องจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางหรือมีรายได้ต่ำในภูมิภาคกำลังเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นสังคมเมือง โดยมีประชากรและทรัพย์สินกระจุกตัวอย่างหนาแน่นในบริเวณใจกลางเมือง นอกจากความเสียหายทางเศรษฐกิจโดยตรงแล้ว อุทกภัยยังมีผลกระทบต่อเนื่องในระยะยาว เช่น การสูญเสียโอกาสทางการศึกษา โรคภัยไข้เจ็บที่มาจากน้ำท่วมและภาวะทุพโภชนาการ ผลกระทบทางลบเหล่านี้อาจบั่นทอนเป้าหมายการพัฒนาได้ การขยายตัวอย่างรวดเร็วของสังคมเมืองก่อให้เกิดย่านชุมชนผู้มีรายได้ต่ำมีสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่เหมาะสมขาดแคลนสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ รวมทั้งบริการทางภาครัฐอื่นๆ ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมเป็นอย่างมาก (กาญจน์ชนิษฐา เอกแสงศรี, 2553: 1)

โดยสรุปแล้วในช่วง 10-20 กว่าปีที่ผ่านมา เหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ ได้เกิดบ่อยครั้งมากขึ้น และทวีความรุนแรงมากขึ้นกว่าในอดีต ทั้งในเอเชียและทวีปอื่น ๆ และในอนาคต 20-30 ปี ข้างหน้า

บรรดานักวิทยาศาสตร์ และนักวิจัยต่างชี้ให้เห็นว่าโลกกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตโลกร้อน และภาวะผันผวนของภูมิอากาศที่รุนแรงหนักขึ้นกว่าเดิม จนก่อให้เกิดความเสี่ยงจากพิบัติภัยธรรมชาติมากขึ้น ทั้งพายุ แผ่นดินไหว ฝนแล้งและน้ำท่วมใหญ่ ทั้งนี้สถานการณ์น้ำท่วมใหญ่ มีแนวโน้มเกิดขึ้น รุนแรงมากขึ้น และสร้างความเสียหายแก่ประชากรเมืองและทรัพย์สินผู้คนมากขึ้น ดังนั้นในระดับโลกนานาประเทศจึงจำเป็นต้องร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาโลกร้อน และการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิอากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขที่สาเหตุหลัก คือ การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การใช้น้ำมันและพลังงานสิ้นเปลือง และการป้องกันการบุกรุกทำลายป่า และให้ความสำคัญในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมดุลและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ จำนวน 4 ข้อ คือ

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาวะผู้นำยามวิกฤต น้ำท่วมเพื่อสร้างความร่วมมือของชุมชนในท้องถิ่นของพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง 3 จังหวัด (จังหวัดสิงห์บุรี อ่างทอง และลพบุรี) เพื่อนำมาใช้กำหนดนโยบายสาธารณะของภาครัฐเพื่อบรรเทาวิกฤตในอนาคต

2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสาธารณภัยด้านน้ำ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านความร่วมมือในการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น ในจังหวัดเขตพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทย (สิงห์บุรี อ่างทอง ลพบุรี) เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนในอนาคต

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือ เมื่อเผชิญสาธารณภัยด้านน้ำท่วม ของพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง 3 จังหวัด คือ จังหวัดสิงห์บุรี อ่างทอง และลพบุรี ที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการเพื่อการวิจัยอย่างกว้างขวางต่อไป

4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์และนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำยามวิกฤตน้ำท่วมในการใช้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการภาวะวิกฤติ เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

วิธีการวิจัย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาโดยจัดเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ ปัจจัยของภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ การบริหารในภาวะวิกฤติ และการสร้างความร่วมมือในการแก้ไขอุทกภัยอย่างยั่งยืน โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าข้อมูล รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสารทางวิชาการ เอกสารทางราชการ วารสาร บทความ หนังสือพิมพ์ วิทยานิพนธ์ ผลงาน วิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารสรุปรายงานการประชุม และการรายงานสถานการณ์ที่เผยแพร่ทางสื่อสิ่งพิมพ์ และทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทย และประเทศอื่น ๆ ประกอบกับข้อเท็จจริงที่ได้จากการเข้าสังเกตการณ์ในพื้นที่มาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ และจัดเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งประกอบด้วยผู้นำนักบริหาร ผู้แทนกลุ่มผู้นำจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ผู้นำภาคนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้นำนักบริหารจากกลุ่มการเมือง ผู้นำองค์กร ทั้งจากภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชน ผู้นำนักบริหารจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำภาคสื่อสารมวลชน ชุมชน

ประชาสังคม NGOs รวมทั้งผู้นำนักบริหารที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการสาธารณภัย เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยวิธีการสัมภาษณ์ จำนวน 53 ราย โดยสามารถแบ่งกลุ่มข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่ม แบบเฉพาะเจาะจง คือ กลุ่มผู้นำระดับสูง, กลุ่มผู้นำในระดับพื้นที่, กลุ่มผู้นำผู้เชี่ยวชาญด้านวิกฤตภัยธรรมชาติและอุทกภัย และกลุ่มผู้นำด้านสังคม ศาสนา สื่อมวลชน โดยจะนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาสร้างเป็นข้อสรุปเชิงอุปนัย (Analytic Induction)

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ได้ทำการวิจัยภาคสนาม (field research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยกลุ่มประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน ในจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดลพบุรี จำนวน 847 ราย และได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางเลขสุ่มของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 125) ที่ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน แต่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 500 คน (เพิ่มขึ้น 13.80%) ทั้งนี้ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้อง แม่นยำมากขึ้น และได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Pretest) จำนวน 30 ชุด แล้วจึงทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดโดยการใช้อัตราส่วนแบบสุ่มตัวอย่าง แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

1. การวิจัยเชิงคุณภาพจากข้อค้นพบในงานวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า ลักษณะภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ในอดีตมีลักษณะผู้นำแบบเผด็จการ

ที่มุ่งเน้นการควบคุม สั่งการ ไม่ให้ความสำคัญด้านความสัมพันธ์กับสมาชิกในทีม ตัดสินใจแต่ลำพังผู้เดียวโดยไม่มีการถามความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะจากบุคคลอื่น แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป ก็มีการพัฒนาและแปรเปลี่ยนไป เป็นผู้นำที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้น เป็นการมีส่วนร่วม บูรณาการ เพื่อนำไปสู่การเป็นผู้นำแบบถนอมน้ำใจ ที่ให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เปิดโอกาสให้บุคคลอื่นแสดงความคิดเห็น เน้นการทำงานเป็นทีมผู้นำมีความเข้มแข็งและมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาของประชาชน/ชุมชน สำหรับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ ในอดีตมีลักษณะแบบ Top-down การกำหนด/จัดทำยุทธศาสตร์ เป็นแบบบนลงล่าง ผู้บริหารจะเป็นผู้คิดและสั่งการ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามคำสั่ง รอฟังคำสั่งของรัฐแต่เพียงอย่างเดียว แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป การปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย รวมทั้งประชาชนมีความรู้มากขึ้น ก็มีการพัฒนาและแปรเปลี่ยนไป เป็นลักษณะแบบ Bottom-up การกำหนด/จัดทำยุทธศาสตร์ เป็นแบบล่างขึ้นบน โดยการระดมความคิดเห็น/ความต้องการของประชาชน มากำหนดทิศทาง เป็นการทำงานที่เป็นระบบ มีการใช้ข้อมูล สถิติ และการพยากรณ์ (จากเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์) มาใช้ประโยชน์ในการสร้าง ภาพจำลอง เน้นการสื่อสาร เพื่อให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ นำไปสู่การจัดทำยุทธศาสตร์ในระดับประเทศ รวมทั้งนำไปสู่การบริหารจัดการและยุทธศาสตร์การทำงานแบบไร้พิษภัย (Non-toxic) ที่เป็นแบบประนีประนอม ไม่เกิดโทษหรือผลเสียกับผู้อื่นและในส่วนของชุมชน เกี่ยวกับความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนนั้น ในอดีต มีลักษณะแบบ

ต่างคนต่างอยู่ ไม่สนใจสิ่งรอบข้าง ไม่ช่วยกัน/ ร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน คิดว่าเป็นหน้าที่ของบุคลากร/หน่วยงานภาครัฐ แต่เมื่อสังคมมีขนาดใหญ่ขึ้น ประชากรมีจำนวนมากขึ้น ทำให้ไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ได้ ทำให้คนในชุมชนปรับเปลี่ยนวิถีในการดำรงชีวิต โดยการเข้ามามีส่วนร่วม กับชุมชนมากขึ้น มีการจัดทำประชาคมหมู่บ้าน เพื่อระดมความคิดเห็น และแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยบุคลากร/หน่วยงานภาครัฐ เป็นเพียงพี่เลี้ยงเท่านั้น และทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่ชุมชนยุคใหม่ ที่มีลักษณะแบบบูรณาการ โดยการบูรณาการระหว่างชุมชนกับชุมชน รัฐกับชุมชน เอกชนกับชุมชน ฯลฯ เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และนำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง และเน้นให้เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน การรู้จักเสียสละ

2. การวิจัยเชิงปริมาณผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 51 – 55 ปี ระดับการศึกษาปริญญาโท ลักษณะหน่วยงานต้นสังกัดส่วนราชการส่วนภูมิภาค ระยะเวลาในการทำงาน อยู่ระหว่าง 21 – 30 ปี มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 30,001 – 50,000 บาท มีหน้าที่ด้านการดำเนินงานตำแหน่งฝ่ายบริหาร/ ผู้อำนวยการโครงการ และส่วนใหญ่ไม่มีองค์ความรู้ประสบการณ์ และการเข้าฝึกอบรมการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติด้านภาวะผู้นำการบริหารจัดการองค์กร มาตรการจัดการสาธารณสุขทางน้ำ อย่างยั่งยืน ด้านยุทธศาสตร์ ด้านความมั่นคงของมนุษย์ และการเข้าฝึกอบรม เกี่ยวกับจังหวัดพื้นที่ น้ำท่วมภาคกลาง ภาคกลาง 3 จังหวัด (สิงห์บุรี อ่างทอง และลพบุรี) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิด และทัศนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติของพื้นที่น้ำท่วมในเขตจังหวัด

สิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดลพบุรี โดยสรุปได้ว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.81) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น เรียงลำดับมากไปหาน้อย พบว่า อันดับที่ 1 ได้แก่ ประเด็นสำคัญของภาวะผู้นำการบริหารจัดการในพื้นที่น้ำท่วม คือ ต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างรอบด้านเพื่อใช้ในการประเมินสถานการณ์ วิกฤติน้ำท่วม และมีข้อมูลครบถ้วนที่จะสนับสนุนการตัดสินใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.649) อันดับที่ 2 ได้แก่ ประเด็นภาวะผู้นำการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติต้องมีความสามารถในการประสานงาน และสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ เพื่อความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.686) อันดับที่ 3 ได้แก่ ประเด็นผู้นำการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติต้องกล้าตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.706) อันดับที่ 4 ได้แก่ ประเด็นภาวะผู้นำการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติต้องมีคุณธรรม มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีการปฏิบัติตนที่ให้เกียรติ และถนอมน้ำใจผู้อื่นต้องพูดจริง ทำจริง มีเหตุผลกล้าตัดสินใจ ต่อภาวะวิกฤติหรือเมื่อเกิดสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าโดยเฉพาะเมื่อเกิดอุทกภัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.686) และอันดับที่ 5 ได้แก่ ประเด็นการมีทักษะในการสื่อสารที่ดี เพื่อให้ทุกคน เกิดความเข้าใจและพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมกันเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ผู้นำในภาวะวิกฤติควรมี เพื่อที่จะสามารถบริหารจัดการภาวะวิกฤติได้อย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.686)

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิด และทัศนะเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือของ

ชุมชนของพื้นที่น้ำท่วมในเขตจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดลพบุรี โดยสรุปได้ว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.88) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นเรียงลำดับมากไปหาน้อย พบว่า อันดับที่ 1 ได้แก่ ประเด็นยุทธศาสตร์ การสร้างความร่วมมือของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำที่ดีต้องมองให้ครอบคลุมทั้งระบบ คือ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ และต้องเน้น การเชื่อมต่อกับทุกภาคส่วนแบบไร้พิษภัย (non-toxic) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.748) อันดับที่ 2 ได้แก่ ประเด็นการแจ้ง เพื่อให้ประชาชน ทราบถึงระดับความรุนแรงของพิบัติภัย และสามารถ เตรียมความพร้อม ในการรับมือกับสถานการณ์ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที ต้องประกอบ ด้วยความสามารถในการพยากรณ์สถานการณ์ ที่มีความแม่นยำ รวดเร็วและถูกต้อง อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.750) อันดับที่ 3 ได้แก่ ประเด็นการทำงานเป็นทีมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ที่ดี ต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น เพื่อหาทางออกร่วมกันในการแก้ไขปัญหา อยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.803) อันดับที่ 4 ได้แก่ ประเด็นผู้บริหารของจังหวัดลพบุรี ต้องให้ ความสำคัญต่อการวางผังเมือง และการจัดแบ่งโซน ให้เป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญของการกำหนด ยุทธศาสตร์ ที่ทำให้สามารถลดปัญหาวิกฤติน้ำท่วม ในจังหวัดและต้องชี้แจงให้ประชาชนได้เห็นถึง ประโยชน์ร่วมกันในการกำหนดมาตรการตาม แนวทางดังกล่าว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.783) และอันดับที่ 5 ได้แก่ ประเด็น ยุทธศาสตร์สำคัญของภาครัฐในการเชื่อมต่อกับ ประชาชนในการเตรียมความพร้อม เพื่อรับมือกับ สถานการณ์ภัยพิบัติ คือ ต้องบริหารจัดการโดย การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ สถานการณ์

ภัยพิบัติอย่างถูกต้องซึ่งถือว่ามีความสำคัญ เป็นอย่างยิ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.813)

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิด และทัศนะ เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือของ ชุมชนของพื้นที่น้ำท่วมในเขตจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดลพบุรี โดยสรุปได้ว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.91) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นเรียงลำดับมากไปหาน้อย พบว่า อันดับที่ 1 ได้แก่ ประเด็นชุมชน จะเข้มแข็งได้ถ้าคนในชุมชน มีมาตรการในการ วางแผนร่วมกันในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยอย่าง ยั่งยืนในระดับชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.760) อันดับที่ 2 ได้แก่ ประเด็นการเสริม สร้างจิตสำนึกให้ชุมชนรู้จักการเสียสละมีน้ำใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในภาวะวิกฤติ เป็นสิ่งที่มี ความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมาตรการในการสร้าง ความร่วมมือร่วมกันกับทางชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.788) อันดับที่ 3 ได้แก่ ประเด็นการเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการ บริหารจัดการในภาวะวิกฤติอุทกภัยนับได้ว่ามีส่วน ช่วยในการลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ และเป็น มาตรการที่ดีในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของ ชุมชนอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.3$, S.D. = 0.785) อันดับที่ 4 ได้แก่ ประเด็นชุมชนที่ เผชิญหน้ากับวิกฤติอุทกภัยควรมีการเตรียมพร้อม ติดตามข้อมูลและมีสติในการแก้ไขปัญหาและ ในการให้ความร่วมมือกับผู้นำในการบริหารจัดการ กับภาวะวิกฤติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.766) และอันดับที่ 5 ได้แก่ ประเด็นการ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภาวะวิกฤตินั้นต้อง ใช้วิธีการเจรจาด้วยความประนีประนอม มีเหตุผล มีเมตตาปราณีและต้องสร้างความสัมพันธ์แบบ

ถนอมน้ำใจกับผู้อื่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.788)

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาในระดับนโยบาย ได้ดังนี้

1. รูปแบบภาวะผู้นำการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ ดังนี้ สิ่งสำคัญของภาวะผู้นำการบริหารจัดการในพื้นที่น้ำท่วม คือ ต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างรอบด้าน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์วิกฤติน้ำท่วม และมีข้อมูลครบถ้วนที่จะสนับสนุนการตัดสินใจ สามารถสร้างภาพจำลอง ประกอบการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง, ภาวะผู้นำการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติต้องมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างรวดเร็วบนพื้นฐานของข้อมูลที่ต้องการ เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ อีกทั้งมีความสามารถในการบูรณาการ ประสานงาน และสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพเพื่อความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา, ผู้นำการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติต้องกล้าตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์, ภาวะผู้นำการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติต้องมีคุณธรรม มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีการปฏิบัติตนที่เที่ยงตรง และถนอมน้ำใจผู้อื่นต้องพูดจริง ทำจริง มีเหตุผลกล้าตัดสินใจ ต่อภาวะวิกฤติหรือเมื่อเกิดสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าโดยเฉพาะเมื่อเกิดอุทกภัย, การมีทักษะในการสื่อสารที่ดี และมีความสามารถในการสื่อสารได้อย่างทั่วถึง เพื่อให้ทุกคน เกิดความเข้าใจร่วมกัน และพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมกันเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ผู้นำในภาวะวิกฤติควรมี เพื่อที่จะสามารถบริหารจัดการ

ภาวะวิกฤติได้อย่างยั่งยืน

2. ยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือของชุมชน ดังนี้ ยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำที่ดีต้องมองให้ครอบคลุมทั้งระบบ คือ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ และต้องเน้นการเชื่อมต่อกับทุกภาคส่วนแบบไร้พิษภัย (non-toxic), การแจ้ง เพื่อให้ประชาชนทราบถึงระดับความรุนแรงของภัยพิบัติภัยอย่างทั่วถึง และสามารถเตรียมความพร้อม ในการรับมือกับสถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที ต้องประกอบด้วยความสามารถในการพยากรณ์สถานการณ์ที่มีความแม่นยำ รวดเร็วและถูกต้อง รวมทั้งต้องมีการสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย รวดเร็วและเข้าถึง รวมทั้งเข้าใจง่าย โดยการเชื่อมโยงข้อมูลเป็นยังสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น, การทำงานเป็นทีมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดี ต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น เพื่อหาทางออกร่วมกันในการแก้ไขปัญหา, ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำที่ดีต้องให้ความสำคัญต่อการวางแผนเมือง และการจัดแบ่งโซน โดยต้องกำหนดให้เป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญของการกำหนดยุทธศาสตร์ ซึ่งจะทำได้สามารถลดปัญหาวิกฤติน้ำท่วมในจังหวัด รวมทั้งต้องชี้แจงให้ประชาชนได้เห็นถึงประโยชน์ร่วมกัน ในการกำหนดมาตรการตามแนวทางดังกล่าว, ยุทธศาสตร์สำคัญของภาครัฐในการเชื่อมต่อกับประชาชนในการเตรียมความพร้อม เพื่อรับมือกับสถานการณ์ภัยพิบัติ คือ ต้องบริหารจัดการโดยการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ สถานการณ์ภัยพิบัติอย่างถูกต้องซึ่งถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

3. ภาวะผู้นำการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ เพื่อมาตรฐานการแก้ไขอุทกภัยอย่างยั่งยืน

ดังนั้น ชุมชนจะเข้มแข็งได้ถ้าคนในชุมชน มีมาตรการในการวางแผนร่วมกันในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยอย่างยั่งยืนในระดับชุมชน, การเสริมสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนรู้จักการเสียสละมีน้ำใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในภาวะวิกฤติ เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมาตรการในการสร้างความร่วมมือร่วมกันกับทางชุมชน, การเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติอุทกภัยนับได้ว่ามีส่วนช่วยในการลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ และเป็นมาตรการที่ดีในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน, ชุมชนที่เผชิญหน้ากับวิกฤติอุทกภัยควรมีการเตรียมพร้อม ติดตามข้อมูลและมีสติในการแก้ไขปัญหาและในการให้ความร่วมมือกับผู้นำในการบริหารจัดการกับภาวะวิกฤติ, การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภาวะวิกฤตินั้นต้องใช้วิธีการเจรจาด้วยความประนีประนอม มีเหตุผล มีเมตตาปราณี และต้องสร้างความสัมพันธ์แบบถนอมน้ำใจกับผู้อื่น จากผลการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาในระดับผู้ปฏิบัติการ ได้ดังนี้

1. ทบทวนยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนงาน/โครงการ ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบด้านการบริหารจัดการสาธารณภัยด้านน้ำ (อุทกภัย) ทุกหน่วยงาน ทุกระดับ ให้เน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การสร้างความร่วมมือแบบภาคีเครือข่าย กลยุทธ์ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งการป้องกัน และลดผลกระทบแบบเชิงรุก (Pro Active) โดยการจัดเตรียม และหาวิธีการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะเกิดสาธารณภัย ที่จะช่วยลดความขัดแย้งของคนในสังคม ลดความสูญเสียทั้งชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน ของเอกชน และของรัฐให้น้อยที่สุด

2. จัดทำหลักสูตรพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการบริหารจัดการสาธารณภัยด้านน้ำ (อุทกภัย) ให้กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐทุกระดับ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ขององค์กรเอกชน มูลนิธิ และเครือข่ายอาสาสมัครต่าง ๆ โดยเน้นหนักใน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องการป้องกันเพื่อลดความสูญเสีย โดยพัฒนาระบบเตือนภัยทุกระดับจากระดับชุมชนไปจนถึงระดับประเทศ การจัดระบบการสื่อสารให้มีทั้งระบบการสื่อสารหลัก ระบบการสื่อสารรอง และระบบการสื่อสารสำรอง และการสร้างภาพจำลองตลอดจนการพัฒนาบุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์ด้านการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย, เรื่องการสร้างความร่วมมือของชุมชน ให้มีความรู้ ตระหนัก และมีจิตสำนึกเสียสละ เรื่องการเรียนรู้ที่จะดำรงอยู่กับที่, เรื่องการมีส่วนร่วมโดยให้ทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม/มูลนิธิ/อาสาสมัคร และประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน นั้น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสาธารณภัย ทุกขั้นตอนอย่างบูรณาการ และเรื่องการบริหารบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่ร่วมรับผิดชอบ เน้นการสร้างความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการ (Single Command) และความชัดเจนในวิธีการ และขั้นตอนการปฏิบัติ ทั้งในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น โดยกำหนดผู้รับผิดชอบหลักที่มีอำนาจสั่งการสำหรับในปัจจุบัน ได้มีหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการจัดทำหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ให้กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่มูลนิธิ และเครือข่ายอาสาสมัครต่าง ๆ ที่มีความสนใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยการจัดทำหลักสูตร

“Water Leadership Program” ซึ่งเป็นความร่วมมือของสถาบันน้ำภาคอุตสาหกรรม สถาบันอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศไทย ทั้งภาครัฐ/เอกชน/สถาบันการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้สามารถเป็นผู้นำด้านการบริหารจัดการน้ำ สามารถตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ และการบูรณาการด้านข้อมูลข่าวสาร การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกัน ซึ่งในอนาคตบุคลากรดังกล่าวจะเป็นกำลังหลักในการให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าประโยชน์ของทรัพยากรน้ำของประเทศชาติต่อไปในอนาคต

(สถาบันน้ำเพื่อความยั่งยืน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย : 2556 , 7 – 8)

จากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณดังกล่าวข้างต้น ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ และการสร้างความร่วมมือของชุมชนในการแก้ไขอุทกภัยอย่างยั่งยืน อดีต และปัจจุบันได้ในลักษณะ “จากผู้ก่อภัยที่หวั่นไหวที่หมดหวัง และสิ้นหวัง” สู่ “ผู้ชุบชีวิตใหม่ที่เปี่ยมความเห็นอกเห็นใจ และไร้พิษภัย” ซึ่งสามารถอธิบายผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณได้ในรูปแบบ

From “The Desperate Panicking Crisis Riliervers”To“The Empathetic And Non – Toxic Saviours”

T	Take care ดูแล เอาใจใส่	T	Trustworthy ความน่าเชื่อถือ
H	Human Security ความมั่นคงของมนุษย์	H	Honestly มีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ เปิดเผย และตรงไปตรงมา
E	Efficiency ประสิทธิภาพ	E	Elucidation ผู้นำต้องทำให้มีความชัดเจนในการบริหารจัดการได้
D	Directing การสั่งการ	E	Equipoise มีความยุติธรรม และปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียม
E	Empowering การกระจายอำนาจ Strategy	M	Management การจัดการ
S	ยุทธศาสตร์	P	Participation หลักการมีส่วนร่วม
P	Paradigm กระบวนทัศน์	A	Ability มีความสามารถ มีความชำนาญ และเชี่ยวชาญ
E	Ease บรรเทา	T	Teamwork ทีมงาน
R	Relief การบรรเทาทุกข์	H	Human Resource ทรัพยากรมนุษย์
A	Ability to communicate ความสามารถในการสื่อสาร	E	Empathy มีความเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เข้าใจในความรู้สึกของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา
T	Target จุดมุ่งหมาย		
E	Enchantment มีความรักผูกพันกัน		
P	Planning มีการวางแผน Administration		
A	การบริหารจัดการ Naivety ความซื่อตรง		

I	Idea ความคิด	T	Transparency ความโปร่งใส
C	Compulsory การบังคับ	I	Impeller เป็นผู้ควบคุมบังคับ หรือกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติ
K	Kind ใจดี เมตตา กรุณา		
I	Information ข้อมูล ข่าวสาร	C	Co-operate ความร่วมมือ
N	National ประชาชน	A	Aide อุทิศตนเป็นผู้ช่วยเหลือ
G	Good Governance ธรรมาภิบาล	N	Network เครือข่าย
C	Crisis ภาวะวิกฤติ	D	Devotee ผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละ อุทิศตน
R	Responsibility มีความรับผิดชอบ		
I	Interrelatedness การเชื่อมโยงกัน	N	Non-toxic ไร้พิษภัย
S	Safety ความปลอดภัย	O	Over-flooded น้ำท่วม
I	Impartiality มีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง ไม่อคติ	N	Negotiation การเจรจาต่อรอง Trouble ความยุ่งยาก
		T	อุปสรรค เป็นทุกข์
S	Survival การอยู่รอด	O	Occasion โอกาสและเหตุผล
R	Right Decision การตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง	X	Xenogenesis การสร้าง
		I	Injury บาดเจ็บ
I	Issue ประเด็น	C	Command การบัญชา การสั่งการ
L	Leadership ความเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำ	S	Self-sacrifice ผู้นำมีความเสียสละ อุทิศตนเพื่อองค์กรและผู้อื่น
I	Interest ความเอาใจใส่ ความอยากรู้	A	Acceptance การยอมรับ
		V	Vision วิสัยทัศน์
E	Eternity ความยั่งยืน	I	Integration การบูรณาการ
V	Valid มีเหตุผล มีหลักฐาน	O	Optimist เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดี มองโลกในแง่ดี มีความประนีประนอม
E	Environment สภาพแวดล้อม	U	Unity ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
R	Rescue การช่วยเหลือ	R	Reliance มีความน่าเชื่อถือ สามารถเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้
S	Sacrifice ความเสียสละ	S	Society สังคมที่เข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการทำการศึกษาวิจัยแบบกลุ่ม ซึ่งแบ่งงานให้ผู้ศึกษาวิจัยแต่ละรายรับผิดชอบในขอบข่ายการศึกษาวิจัยเชิงลึก แบบแยกเฉพาะรายจังหวัดในแต่ละกลุ่มพื้นที่ลุ่มน้ำทั้ง 25 เขตพื้นที่ลุ่มน้ำของประเทศไทย เพื่อจะได้มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติด้านน้ำของประเทศไทย ของผู้นำนักบริหารทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค ระดับจังหวัดและระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ควรมีการทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำในการบริหารจัดการสาธารณภัย ในด้านอื่นๆ เพื่อเชื่อมโยง และพัฒนาระบบ/รูปแบบการบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศไทยให้มีสมรรถนะ และขีดความสามารถเพื่อเตรียมการเผชิญสาธารณภัยต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดความสูญเสียทั้งชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนของเอกชนและของรัฐให้มีน้อยที่สุด และสามารถตอบสนองต่อการสร้างหลักประกัน และความมั่นคงในด้านความปลอดภัยเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ยุคใหม่ และความมั่นคงของชาติ

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้และพัฒนาข้อมูล สถิติ การพยากรณ์ และแผนในการที่จะบูรณาการข้อมูลต่าง ๆ ในรูปแบบของการจำลองสถานการณ์ ในลักษณะการสร้างโปรแกรม โดยให้ผู้รู้ในทุกระดับ มีความรู้ ความเข้าใจเพื่อใช้ในการประกอบการตัดสินใจ และเพื่อให้การใช้ข้อมูลเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ แนวทางในการดำเนินการ คือ ควรจัดให้มีและพัฒนาฐานข้อมูลกลางเพื่อบริหารจัดการอุทกภัยและภัยแล้ง โดยควรมีการรายงานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทาง

ธรณีและสภาพอากาศ เพื่อบูรณาการในข้อมูลกลาง และใช้ในการบริหารจัดการอุทกภัยและภัยแล้ง สำหรับฐานข้อมูลดังกล่าว ควรมีการเชื่อมต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมทั้งสื่อมวลชน ทั้งนี้ เพื่อกำหนดนโยบายเกี่ยวกับน้ำ การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการขาดแคลนน้ำและน้ำท่วมได้อย่างแม่นยำ ถูกต้อง และรวดเร็ว รวมทั้งผู้ประกอบการ ก็ยังสามารถใช้ข้อมูลในการประกอบ การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย

4. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ที่เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน และกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนทั้งในลักษณะแนวราบและแนวตั้ง เพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจกันของคนในสังคม และเพื่อให้แผนยุทธศาสตร์เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาอุทกภัยของพื้นที่อย่างตรงเป้าหมายและเกิดสัมฤทธิ์ผล สำหรับแนวทางที่สำคัญที่ควรดำเนินการ คือ ควรมีการกำหนดแนวทางการให้ความร่วมมือเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง ในลักษณะกลุ่มจังหวัด รวมทั้งควรมีการจัดทำ

5. แผนที่ และประกาศให้ประชาชนทราบถึงพื้นที่น้ำท่วมถึง เส้นทางระบายน้ำ และวิธีการระบายน้ำ ด้วย

6. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของสังคมไทย โดยเฉพาะในเรื่องวิถีชีวิตการอยู่กับน้ำ การเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน และการเสียสละเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ทั้งนี้ การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันภายใต้กติกาที่กำหนดและการ

กำหนดหลักเกณฑ์การเตือนภัย การบรรเทาทุกข์ และให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ให้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติ นอกจากนี้ ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเกี่ยวกับการดูแล

รักษาทางน้ำต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้ เพื่อการระบายน้ำได้ทันที และการดำเนินคดีกับผู้รุกร้าทางน้ำสาธารณะ ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กาญจน์ชนิษฐา เอกแสงศรี. (2553). ภาวะผู้นำการบริหารในภาวะวิกฤติ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสาธารณภัยด้านน้ำ เพื่อความมั่นคงของมนุษย์ยุคใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง (ลพบุรี พระนครศรีอยุธยา และนครนายก) ของประเทศไทย พ.ศ.2553. ดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ความเป็นเลิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สถาบันน้ำเพื่อความยั่งยืน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2556). ผู้นำด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ยั่งยืน หน่วยงานร่วมภาครัฐและเอกชน. วารสารสถาบันน้ำเพื่อความยั่งยืน. 2 (5) , 7 – 8
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics An Introduction Analysis*. 3rd ed New York : Harper and Row Publishers